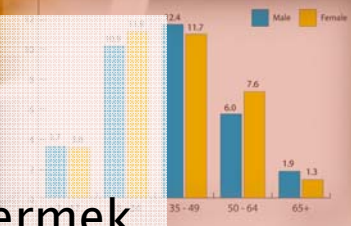

Barbainé Bérci Klára

A pedagógia feladata a gyermek fejlődésének támogatásában

A követelménymodul megnevezése:
Gyermekellátási alapfeladatok

A követelménymodul száma: 1868-06 A tartalomlelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-017-50

A PEDAGÓGIA FELADATA A GYERMEK FEJLŐDÉSÉNEK TÁMOGATÁSÁBAN

ESETFELVETÉS–MUNKAHELYZET

A bölcsődei munkaközösségben szakmai megbeszélésen vita alakult ki a szakdolgozók között. A szakmai munkaközösség egyik fele azon az állásponton állt, hogy a bölcsőde nevelő intézmény, erre kell a nagyobb hangsúlyt fektetni – a gondozónői munka tulajdonképpen a pedagógiai feladatokat tartalmazza. A munkaközösség másik része a gondozás prioritását hangsúlyozta, természetesen a nevelés fontosságát is elismerve. A három év alatti gyermekek sajátosságai, gondozási igényei a testi közelséget, a bizalmas térközt igényli. Mindkét csoport abban egyetértett, hogy a nevelés – gondozás egységet alkot, a kettőt szétválasztani nem lehet. A nézetkülönbségek oldása érdekében a csoportok felkészülnek a következő munkaértekezletre és megpróbálják szakmai érveléssel ismertetni álláspontjukat.

Bevezetésként párban dolgozva írják le röviden, mit jelentenek a következő kifejezéseink!

Pedagógus – kísérő: _____

Nevelő – nevelő: _____

Tanító – oktató: _____

Gondozó – gondoskodó: _____

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

1. A nevelés fogalma, célja, feladata

A téma feltárásához első lépésként a nevelés fogalmával kell megismerkednünk. A nevelés tervszerű, céltudatos hatások összessége, amellyel a teljes személyiséget felkészítjük arra, hogy képes és kész legyen a társadalomban és az egyén életében adódó feladatok megoldására. Egész életen át tartó folyamat. A nevelésben elérni kívánt célt mindig az adott társadalom határozza meg.

Nagy Sándor szerint a nevelés többé-kevésbé tudatos, tervszerű, fejlesztő irányú társadalmi tevékenység, történelmi jellegű és osztály meghatározottságú. A nevelés tervszerű, folyamatos, rendszeres, következetes, fejlesztő, pozitív irányú.

Boros Dezső a „növelés” szóból származtatja a nevelés szót. A nevelő és a nevelt hatása bipoláris – a nevelt neveli a nevelőt, és a nevelő neveli a neveltet.

Zrinszky László a felnőttek szerepét emeli ki meghatározásában: „A nevelés az a tevékenység, amellyel valakik (alapesetben: a felnőttek) úgy kívánnak hatni másokra (alapesetben a felnővekvőkre), hogy azok optimálisan fejlődjenek, megerősödjenek abban, amit a nevelőik kívánatosnak tartanak, és maradandóan változzanak meg mindabban, amik a nevelőik szerint nem kívánatos”.¹

Nagy József meghatározása szerint a nevelés mind a személyiség, mind a társadalom létrejöttének, fennmaradásának és fejlődésének egyik alapvető feltétele és eszköze.

Bábosik István szerint a nevelés magatartás és tevékenység formálás, mely során társadalmilag és egyénileg hasznos értékeket alakítunk ki. Cél a konstruktív életvezetés kialakítása, mely az oktatási és nevelési tevékenység során valósul meg.

A nevelés tehát olyan célirányos akciók összessége, amelyek a gyermek fizikai, erkölcsi, értelmi erőinek fejlesztésére irányulnak, érték közvetítő folyamat.

Az érték pedig olyan produktum, amely kettős funkciót tölt be. Egyrészt hozzájárul a szűkebb és tágabb emberi közösségek fejlődéséhez, tehát rendelkezik egy határozott közösségfejlesztő funkcióval, másrészt elősegíti az egyén fejlődését, azaz individuális fejlesztő funkciót is betölt.

Oktatás: hétköznapi felfogás szerint az információ, ismeret, tudás megtanítása, kezelése, elsajátítása.

¹ A nevelés értelmezése, célja, feladatrendszere ELTE TTK Multimédiapedagógia és Oktatástechnológia Központ

Tudományos megközelítésben: a kultúra közvetítésében meghatározó szerepű komplex, tudatos, tervszerű, direkt és indirekt tevékenység, mely az ismeretszerzésnek, a jártasságok, készségek kiépítésének, a gondolkodási funkcióknak, attitűdöknek, képességeknek, magatartás-, meggyőződés formálásnak az alapvető eszköze, s legfontosabb törekvése az önszabályozó tanulás kialakítása.

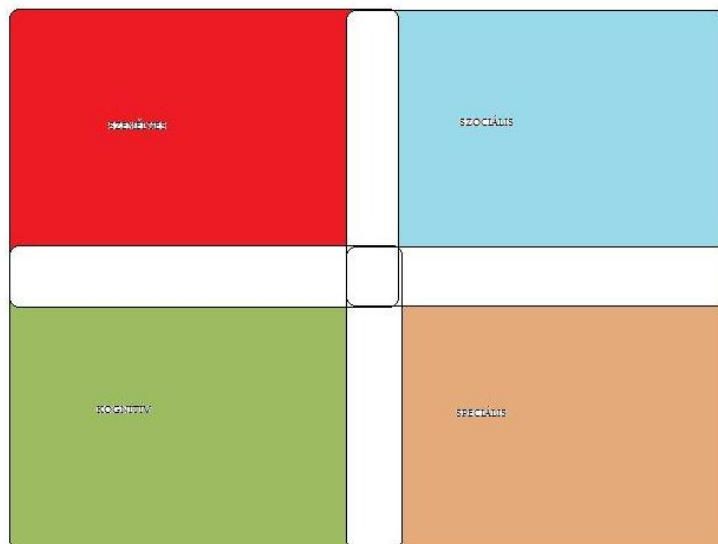
Tanítás: Az a célirányos tevékenység, mely a tanulás feltételeinek a megteremtését biztosítja.

A tanulás tanár által irányított ismeret feldolgozás. Minden változás a tanulás eredményeként jön létre. Hatékony tanulás pszichikus folyamatok aktivitásának eredményeképpen jön létre. Báthory pszichés folyamatok alapján értelmezi a tanulás folyamatát:

E szerint van:

- Verbális tanulás: szóban közölt.
- Motorikus tanulás: mozgások, cselekvések.
- Szociális tanulás: szocializálódik az egyén.
- Perceptuális tanulás: érzéki tanulás, látás, hangok, illatok.

Nagy József a nevelés feladataként a teljes személyiség fejlesztését határozta meg. A személyiség összetevői a személyes-, a szociális-, a kognitív és a speciális kompetencia motívum és tudásrendszere. A kompetens viselkedésben a személyiség valamennyi motívum és tudásrendszerét mozgósítja.

1. ábra

Bábosik István szerint a nevelés feladata az ösztönző – reguráló sajátosságcsoport fejlesztése, azaz: szokás + életvezetési modellek + meggyőződés kialakítása.

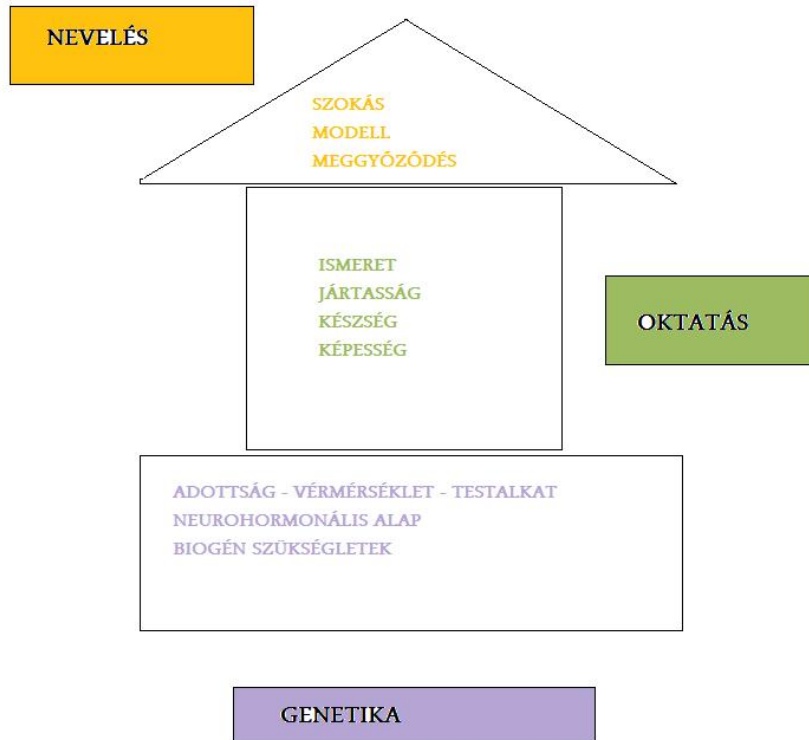
Szokás: beidegzés, gyakorlás után magunkévá válik. Automatizált cselekvések uralják az egyént. Ösztönző funkciója van. Konstruktív szokások. Intenzíven 10 éves korig lehet fejleszteni. A gyermek meglévő szükségletére kell építeni, pl. játék, mozgás, változatosság, eredményesség, információ iránti szükséglet.

Életvezetési modellek: fajtái: – példakép: konkrét személyhez kötött, korán kialakul, életterv, életeszmény: hosszabb távú, racionálisan átgondolt életvezetési koncepció.

Meggyőződés: belső szükségletté vált norma. Kialakítása időigényes, de egy életre szól.

Az oktatás feladata a szervező végrehajtó sajátosság csoport fejlesztése.

Ismeret: tények, fogalmak, általánosítások összessége. Jártasság: ismeret elsajátításnak az a szintje, amikor gondolkodási műveletek segítségével új helyzetben is fel tudom használni az ismereteimet. Készség: ismeretek automatizált összetevője. A gondolkodást tehermentesíti. Képesség: az egyén tulajdonsága, megkülönböztető jegye. Valamilyen tevékenység elvégzésének feltétele. Az adottság velünk születik, adottságból fejleszthető ki a képesség.

2. ábra²

A fenti szakmai ismeret és a két ábra alapján röviden ismertesse a nevelés célját és feladatait a következő korcsoporti felosztás szerint:

	Születéstől - 1 éves korig	1 - 3 éves korig	3 - 6 éves korig
Cél:			
Feladat:			

² Bábosik István: Neveléstan. 1994

--	--	--	--

A táblázat kitöltésekor figyeljen arra, hogy a munka elején meghatározott fogalmak tartalmi különbségei is megjelenjenek.

2. A nevelési folyamat törvényszerűségei, résztvevői

A nevelés során aszimmetrikus kapcsolat van a nevelő és a nevelt között, azaz a felnőttek képesek a gyerekek alapvető szükségleteit kielégíteni, a felnőtteken múlik a gyerekek biztonsága, amely a játék, az utánzás és a tanulás alapfeltétele. A nevelés során ez az aszimmetrikus kapcsolat a gyermek fejlődésével párhuzamosan egyre szimmetrikusabbá válik. A folyamatban nem hanyagolható el, hogy csak abban az esetben halad a szimmetria felé a nevelő kapcsolat, ha a nevelő és nevelt között kölcsönös elfogadás működik!

A folyamat végén a felnőtt gondoskodására, segítségére már nincs szükség, a gyermek képessé válik az önálló életre, önálló döntésekre. A nagykorúvá válás jogszabályi időpontja és a valós önállóvá válás nem mindenkinél esik egybe.

A személyiségfejlődés folyamatában minden gyerek felnőtté válik, a személyiségébe beépültek a környezeti és nevelő hatások révén megerősített képességek és tudás. A környezeti hatások – kölcsönhatások – kialakítása, befolyásolása a felnőttek elképzelései szerint alakulnak. A gyermekkel foglalkozó felnőttek megpróbálják saját elképzeléseik szerint alakítani a gyermek személyiségét, és jó, ha ebben a folyamatban a gyerekek szükségletei, szándékai is szerepet kapnak.

A nevelési folyamat tehát:

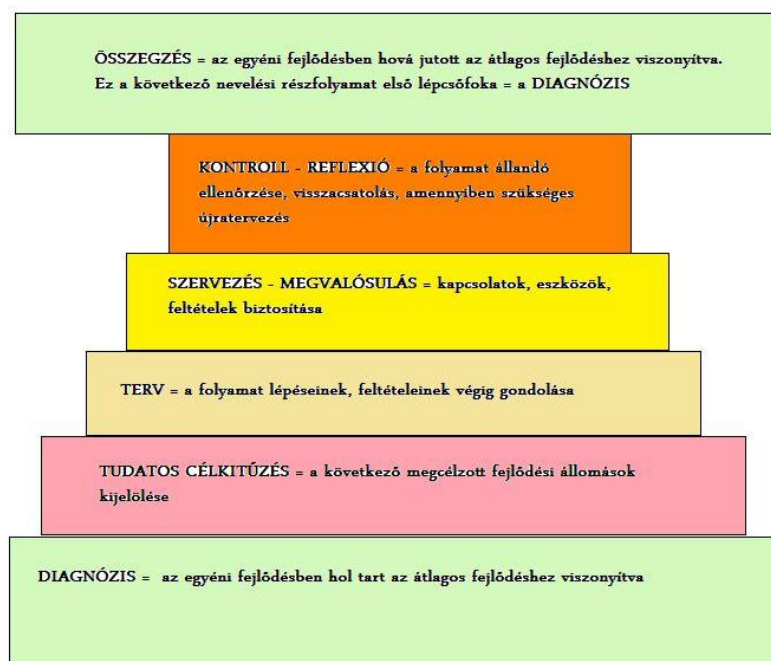
- a tudatos célkitűzés: a nevelés folyamán a gyerekek által elsajátítandó értékeket, képességeket, tulajdonságokat tartalmazza;
- a tervezés a folyamat előzetes végiggondolása, azaz milyen feltételek, kapcsolatok segítik a célok elérését;
- a nevelés szervezése: a benne résztvevők viszonyainak megismerése és célirányos befolyásolása, a szükséges eszközök biztosítása;
- a folyamatos ellenőrzés: a mindenkori állapot célokkal való összevetése, a nevelési folyamat szükség szerinti újragondolása, és a célok, tervek, a szervezés szükséges és lehetséges megváltoztatása.

A nevelés résztvevői:

- a gyerekek és kortárs kapcsolataik,
- a felnőttek (a gyerekekkel szűkebb és tágabb kapcsolatban levő felnőttek – szülők, rokonok, pedagógusok),
- a tárgyi környezet,
- a nevelési intézmények,
- a közoktatás hivatalosan megfogalmazott értékei,
- a tömegkommunikáció.

A sokféle tényező együttesen, egymással kölcsönhatásban hat a fejlődő a gyerekekre. A gyermek minél több életéven van túl, annál szélesebb a kapcsolatrendszere mind a tárgyi, mind a személyi környezetében.

A következőkben a nevelési folyamatot korcsoportonként tekintjük át. Az alábbi ábra alapján első lépésként jelölje meg melyik szinteken jelenik meg a gyermek?

3. ábra

A nevelési folyamat alapfeltétele a a gyermek teljes megismerése. Csak abban az esetben lehetséges a diagnosztizálás, a tudatos célkitűzés, a tervezés, szervezés, kontroll és összegzés, ha folyamatos megfigyeléssel és sok – sok beszélgetéssel a gyermekről beszerezünk a szükséges információkat.

Az egészséges fejlődés összegzése tulajdonképpen a gyermek fejlődésének a szöveges értékelése. Minél kisebb gyermekről van szó, annál inkább csak ilyen módon értékelhető a fejlődése. Az értékelési folyamat itt nem a teljesítményt tekinti alapnak, hanem egy nagyon összetett, teljes személyiséget átölelő fejlődési folyamatot.

A következő leírás alapján röviden fogalmazza meg Andris fejlődésének támogatásához a nevelési feladatait!

"Andris 14 hónapos. A hempergőben, ágyában kapaszkodva feláll, a rács mellett lépeget. Öltöztetés közben gyakran feláll a pólózón is, itt is nyújtja a kezét az ing mutatásakor. Kihúzza a lábát a nadrág szárából. Néha már előfordul, hogy leveszi a papucsát, és a gondozónőnek nyújtja.

Ölben eszik, amikor a gondozónő nyújtja neki a poharat, megfogja, s önállóan csurgatás nélkül issza ki belőle a folyadékot. A pohár újratöltéséhez tartja a poharat. A főzelék evésekor, ha meglátja a kanalat nagyra nyitja a száját, s maszatolás nélkül tisztán eszi a főzeléket. Reggelente szívesen majszol el egy darabka pirított kenyeret.

Kosárral, dézsával játszik a legtöbbet, egy-egy kisebb játékot tesz bele, így húzogatja, rázza, kiborítja, újra visszarakja. A gondozónő kérésére társának odaadja a kiesett takaróját, megkeresi a papucsát, zokniját. Gyakran lehet hallani a hangját gondozás közben és a hempergőben is, különböző szótagokat kapcsol egymáshoz pl."ba-ba-da","te-te", stb. A papucsára rendszeresen azt mondja "pa", "te" szótaggal kér teát, s "maszi" – mutat a macijára."

Felnőttekhez való viszony: _____

Mozgás: _____

Gondozás közbeni magatartás: _____

Étkezés: _____

Játéktevékenység _____

Beszédfejlődés: _____

Egyéni Szokások: _____

A nevelő személyisége, nevelői attitűdök:

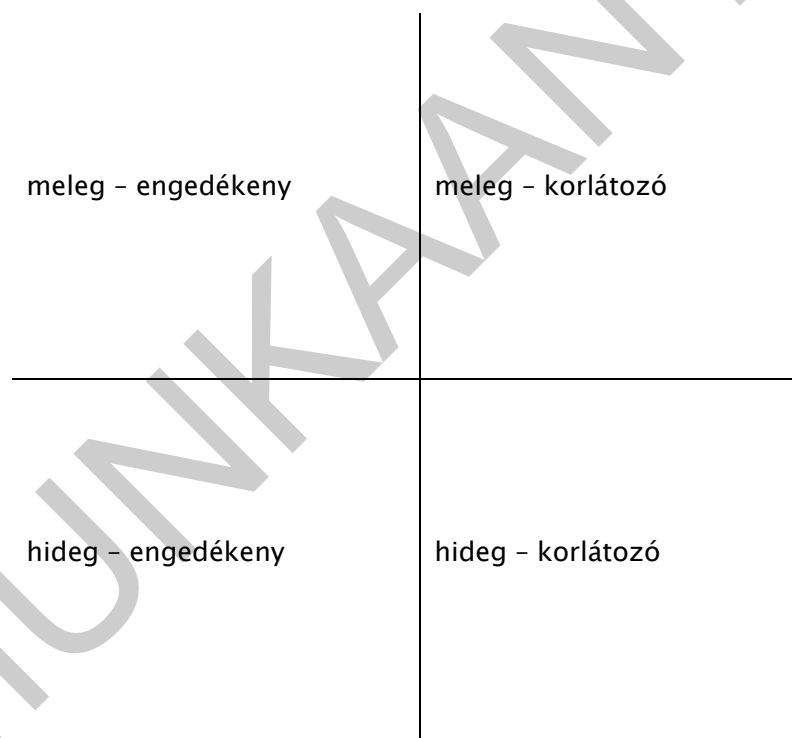
A nevelés másik fontos résztvevője a felnőtt. Nagyon meghatározó részéről, hogy milyen a nevelési stílusa, amelyet a gyermekkel való kapcsolatában alkalmaz.

A nevelési stílus a felnőtt által alkalmazott nevelési módszerek összessége (amelyek nem mindig tudatosak a szülő részéről). A nevelési stílusnak két fontos összetevője van, az egyik a kontroll, a másik a kapcsolat nyíltsága (demokratizmusa). Kontroll alatt a gyermek feletti ellenőrzést (a jutalmazást, büntetést, a cselekvések megengedését, megtiltását értjük), míg a demokratizmus a gyermekek döntésekbe való bevonását jelenti.

A nevelési stílus fogalmát Baldwin vezette be, aki a következő kategóriákat állította fel:

- • erős kontroll – demokratikus kapcsolat
- • erős kontroll – autoriter kapcsolat (tekintélyelvű)
- • gyenge kontroll – autoriter kapcsolat
- • gyenge kontroll – demokratikus kapcsolat.

Baldwin szerint az optimális kombináció az erős kontroll – demokratikus kapcsolat. Ezt a modellt Ranschburg Jenő révén ismerhettük meg Magyarországon, ő a négy stílust a következőképpen határozta meg:

„Az első dimenzió a gyermek testi – lelki–mozgási szabadságára vonatkozik, arra, hogy a különböző viselkedési szabályok milyen kiterjedésben és milyen súllyal nehezednek a gyermekre. Ez a dimenzió az engedékenységgel és korlátozás két végpontja között helyezkedik el. Ez utóbbi ponton található az olyan nevelői magatartás, amely a gyermeket merev következetességgel érvényre juttatott rendszabályokkal fogja körül. A korlátozó szülő tehát a gyermeket csak meghatározott helyen és hangerővel engedi játszani, ragaszkodik hozzá, hogy kislánya vagy kislánya mindig tiszta és rendes legyen (még a játszótéren is), valamint jó modorú a társaságban és illemtudó az asztalnál. A játszótársakkal, de különösen a testvérekkel és a szülőkkel szemben megnyilvánuló agresszió, súlyos fegyelemsértés. A dimenzió engedékenységgel jelölt végpontján ezeknek a nevelési elveknek az ellenkezője található.

A másik dimenzió a nevelő emocionális (érzelmi) viselkedését ábrázolja. Két szélsőséges végpontjára a „meleg”, illetve a „hideg” jelzőt alkalmazták. A meleg szülői magatartást főképpen a gyermeket elfogadó és megértő, gyermekközpontú viselkedés jelzi. Az ilyen szülő ritkán alkalmaz fizikai büntetést, annál többször dicséretet, a helyes cselekedetek pozitív megerősítését. Tetteit, ítéleteit indokolja, és általában gyakran beszélget a gyermekkel, akinek közeledésére lehetőleg minden alkalommal pozitívan reagál.”³

A két – két dimenzió két – két végpontjának kombinációjából alakul ki a négy stílus meghatározás. A nevelő karaktere, személyisége messzemenően meghatározza a helyet, amelyet a két dimenzió egy-egy pontján elfoglal. Magunkat, egész személyiségünket kell előbb – megközelítőleg olyanná – alakítanunk, amilyenné gyermekeinket nevelni szeretnénk.

Meleg – engedékeny nevelői stílus:

Szabályok vannak, a megszegésükért helytelenítés, feddés jár, azonban a szabályok nem merevek, hanem szükségszerű és rugalmas normák, nem nehezednek a gyerekekre, nem válnak cselekedeteinek akadályává. A gyermek sosem fordul hiába szüleihez, sem érzelmi, sem intellektuális igényeivel, azaz a jelzéseire mindig kap a szülőktől választ. Az a gyerek, aki ilyen légkörben nő fel, pozitívan fordul a világ felé: aktív, becsvágyó és barátságos, gondolkodása gyors, kreatív, érdeklődő, cselekedeteivel aktív részese a világnak. Sosem kételkedik abban, hogy szeretik, ez a szeretet azonban sosem korlátja cselekedeteinek. Ebben a légkörben felnövő gyerekeknél a fellépő agresszió nem az önálló cselekvés akadályoztatása miatt van, oka a biztonságérzés és a szigorú büntetés hiánya. Ezek a gyerekek megvédik magukat és álláspontjukat, ezért nehezebben kezelhetők, mint a más nevelői beállítódásban nevelkedők. Ez azonban bőségesen megtérül, mert barátságosabbak, könnyen alakítanak ki kapcsolatot a felnőttekkel és a gyerekekkel, bíznak önmagukban, kiegyensúlyozottak, kedvesek. Az agresszió, ami tapasztalható, a megfelelő feltételek esetén egészséges bátorsággá fejlődik.

Meleg – korlátozó nevelői stílus:

³ Ranschburg Jenő: Félelem, harag, agresszió, 1987, 135–136.

Ebbe a szülőtípusba elsősorban a túlóvó, túlszerető, túlgondozó felnőtt tartozik, aki nem engedi önállósodni gyermekét. Ő az, aki szigorúan csak júliusban – augusztusban engedélyez egy-egy fagyaltot, a sapkát csak májusban lehet levenni, a homokba belemenni csak játszóruhában lehet. A gyermek nyílt agressziója szigorúan tiltott. Mivel minden szülő korlátokat állít a gyerek elé, amivel akadályozza a cselekedeteiben, a gyerekek időnként haragszanak a szüleikre. Ennek a haragnak esetenként eltérő módon, de megnyilvánulásai is vannak. A meleg korlátozó nevelői stílusban a családon belüli agresszió szigorú büntetése van (gyermeknek szülők felé, testvéreknek egymás felé megnyilvánuló agressziója). Így a gyermek kénytelen magában tartani – befelé fordítani – ellenséges érzéseit, ami szorongáshoz vezet. Előfordul, hogy csak a családon belüli agresszió tiltott, az osztálytársak felé megnyilvánuló nem, ez a gyerek tehát az otthoni "tiltott" indulatait is a társaival szemben vezeti le, aminek következménye előre látható: a sok agresszív megnyilvánulás előbb-utóbb visszajut a szülőkhöz, akik szigorúan büntetnek. A gyermeknek ismét csak tiltott az indulatainak, agressziójának levezetése, megint "kénytelen" önmagában tartani, ami tovább erősítheti a szorongásukat. Ezek a gyerekek előbb-utóbb jól viselkednek az iskolában, jól tanulnak, erősen iskola-centrikusak lesznek, ők azok, akik még akkor is jól viselkednek, ha a tanár nincs az osztályban. Magatartásuk és gondolkodásuk erősen szabálykövető, kevésbé kreatívak, mindig illedelmesek, egy kicsit visszahúzódnak, félszegek. A szülői szeretet, a melegség rendszerint elejét veszi annak, hogy a korlátozások túlzottan ránehezedjenek a gyerekekre, komolyabb problémát okozva.

Hideg-engedékeny nevelői stílus:

Ez a nevelői stílust is segíti a gyermeki agresszió kibontakozását, mégpedig azért, mert a szülő elutasítja a gyermekek közeledési, függőségi igényét, ugyanakkor időnként már-már nemtörődöm módon engedékeny. A gyermek függőségi igényének elutasítása mögött gyakran a gyermekkel szembeni ellenszenv húzódik meg. A szülő valamilyen ok miatt nem tudja elfogadni gyermekét, így annak közeledési igényére elutasítóan reagál (ez az elutasítás tudattalan is lehet!). A gyermekben ez az érzelmi, fizikai elutasítás szeparációs szorongást idéz elő. Ráadásul ezt a nevelői stílust folytató szülő időnként – mintegy önmaga igazolására – nyilvánosan bünteti gyermekét. A szülő érzelmi elutasítása a gyermeket attól a lehetőségtől is megfosztja, hogy azonosuljon a szülővel, elfogadja, kövesse, először annak viselkedését, a későbbiekben pedig értékrendjét. A szülői elutasítás előbb-utóbb a gyermekből is elutasítást vált ki, mindennel szemben, ami a szülőtől ered. Ez érthető, hiszen a gyermek alapvető szükséglete maradt kielégítetlenül. A gyermek viselkedésében egyre gyakrabban nyilvánulnak meg az agresszív elemek, amik a szülő engedékenysége miatt teret is kapnak. Az így felnövekvő gyermekek serdülőkorukra erőteljes függőségi szorongást mutatnak, rossz lesz a kapcsolatuk a szüleikkel, nem fordulnak hozzájuk tanácsért, problémáikat nem beszélnek meg velük. Ezek a gyermekek, fiatalok kapcsolati igényeiket máshol próbálják kielégíteni, ami könnyen sodorhatóvá teszi őket, könnyen kerülhetnek a társadalom számára nem kívánatos körökbe.

Hideg- korlátozó nevelői stílus:

Ez a nevelői stílus annyiban különbözik az előzőtől, hogy a gyermek elutasítása mellé erőteljes korlátok társulnak. A szülő ellenérzéseire (amelyek fizikai büntetésben, a gyermekkel való kapcsolat minimalizálásában nyilvánulnak meg) a gyerek ebben az esetben is agresszióval reagál, csak hogy ezt az agressziót a szülő keményen bünteti. A szülő elutasító magatartása itt is gyakran rejtett: a felszínen azt hangoztatja, mennyi mindent tesz a gyermekért, ellátja, dolgozik rá, miközben a gyermek érzelmi igényei kielégítetlenül maradnak, csak korlátokkal találkozik. Ezek a szülői "üzenetek" a gyermek számára érthetetlenek, büntudatot érez, hiszen "hálátlan", ugyanakkor agressziót is átél, mert csak a szülei által állított akadályokat látja maga körül. Ez az agresszió, mivel a világ felé nem nyilvánulhat meg, befelé fordul, súlyos zavarok, különféle testi-lelki bajok alakulnak ki, amelyek az idő múlásával egyre komolyabbá válnak, a személyiség torzulását, a felnőttekkel/emberekkel szembeni bizalom hiányát okozva.

A másik igen ismert nevelési stílus csoportosítás egy ma már klasszikusnak számító kísérlet során került rögzítésre. Kurt Lewin, Ronald Lippit és Ralf K. White kísérletüket az iowai Állami Egyetem Gyermekgondozási Kutatóintézetében 1938-ban azt vizsgálták, hogy milyen hatással van a nevelő vezetési stílusa egy adott csoport tevékenységére. Az eredeti cél ekkor agresszív viselkedési sémák vizsgálata volt kísérletileg kialakított társas légkörben, és a következő kérdésekkel foglalkozott:

- Mi idézheti elő egy csoportban a tekintély elleni lázadást, a bűnbaküldözést, az autokratikus fölénynek való apátiás alárendelődést vagy egy kívülálló csoport elleni támadást?
- Hogyan hatnak az eltérő vezetői stílusok a csoport rétegződésére és a csoportlégkörre?
- Feltehető-e, hogy a demokratikus csoportban kellemesebb az élet, de az autokratikus csoport hatékonyabb? (Lewin, 1975.)

A fenti kérdésekre három, egymástól lényegileg különböző vezetői magatartás megvalósítása alapján keresték a választ, ezek a következők voltak:

- autokratikus (tekintélyelvű),
- demokratikus
- "laissez faire" (ráhagyó, felnőtt tényelges részvétele nélkül folyó csoportélet).

A vezetési stílusok tartalmát az alábbiakban fogalmazták meg:

Az autokratikus vezető minden fontos kérdésben maga dönt és intézkedik; a kivitelezést, a tevékenység egyes lépéseit a vezető diktálja egyenként, az azután következő feladati egységek mindig bizonytalanok, homályosak. Rendszerint kijelöli minden csoporttag munkafeladatát és munkatársait. Az egyes tagok munkájának dicséretében és bírálatában személyes vagy szubjektív, de az aktív csoporttevékenységben csak akkor vesz részt, ha valamit megmutat. Viselkedése inkább barátságos vagy személytelen, mintsem nyíltan ellenséges.

Demokratikus vezetés esetén fontos kérdésekben a csoport vita után dönt, ezt a vezető bátorítja és segíti. Rendszerint az első megbeszélési szakaszban kialakítják a tevékenység perspektíváját. A csoport célkitűzéséhez vezető út főbb szakaszát vázlatosan meghatározzák, ha technikai tanácsra van szükség, a vezető két vagy három eljárási alternatívát javasol, a csoport ezek közül választhat. A csoport tagjai szabadon választhatják meg, hogy kikkel dolgozzanak, a feladatok megosztásáról a csoport határoz. A vezető dicséretében és bírálatában objektív vagy reális, és igyekszik szabályos csoporttagként beilleszkedni a csoportba anélkül, hogy túlzottan nagy részt vállalna a feladat megoldásában.

"Laissez faire" vezetés esetén döntés vagy csoportosan, vagy egyénileg történik, teljesen szabadon és a vezető részvétele nélkül. A vezető rendelkezésre bocsátja a munkához szükséges eszközöket, és egyben közli, hogy kérdésekre további tájékoztatást is nyújt, de a megbeszélésben, vitában egyébként nem vesz részt. A vezető teljesen kimarad a kérdések megoldásából. A vezető igen ritkán és csupán külön kérdésre szól hozzá a csoporttevékenységhez, nem próbál részt venni, illetve nem próbálja befolyásolni a csoporttörténeteket.

Olvassa el figyelmesen az alábbi szöveget és pótolja a hiányzó kifejezéseket!

Az _____ módon vezetett csoportokban az ellenségeskedés egyes esetekben harmincszor gyakoribb volt, mint a _____ csoportokban, az agresszív megnyilvánulások száma a nyolcszorosát is elérte. Az agresszió nagy része – egymást követően – a csoporttagok közül kiválasztott egy-egy bűnbak ellen irányult. Az ellenségeskedés soha sem az _____ vezetőt vette célba. Abban az esetben, ha az _____ vezetőnek nagy volt az elnyomó hatása, akkor a gyerekek hangsúlyozottan nem agresszív, hanem "apatikus" viselkedési sémát követtek a csoportban, szinte soha nem mosolyogtak, keveset nevettek. Ugyanakkor növekedett az agresszió száma azokban az esetekben, amikor a légkör a szabadabb viselkedés irányába változott, vagy az _____ vezető nem tartózkodott a helyiségben. A kísérlet során két esetben jött létre csoportok közötti, többé-kevésbé játékos színezetű, testi sérelmet nem okozó "csata", csoportkonfliktus, amelyek oka az ellenséges idegen jelenléte, mely nyugtalanságot, feszültséget keltett, illetve a tekintélyes felnőtt nem volt jelen, vagy a csoportban nem folyt elmélyült tevékenység. Két alkalommal fordult elő, hogy személytelen dolgokra, tárgyakra irányult agresszió (pl. a csoport táblájának tönkretétele).

A gyermekek megkérdezésük során a következőket mondták az _____ vezetőről: "túlságosan szigorú"; "nem engedte, hogy azt csináljuk, amit akarunk"; "legtöbbször olyan volt, mint egy diktátor"; "hiába csináltunk meg valamit, azt szeretne volna, ha még gyorsabban csináljuk".

A jó teljesítmény csak akkor érhető el, ha az _____ vezető folyamatosan jelen van, közvetlenül irányítja, ellenőrzi és felügyeli a folyamatot. Abban az esetben, ha kimegy, magára hagyja a csoportot, a teljesítmény jelentős mértékben visszaesik.

A _____ vezetőről általában így nyilatkoztak a gyerekek: "jó fej volt, velünk dolgozott, és úgy gondolkodott, mint mi"; "nem játszott meg a főnököt, mégis mindig volt mit csinálnunk"; "minden a legjobban jött ki, semmi nem volt benne, amit ne szerettem volna".

A _____ vezetésnél, ahol a vezető közvetlen felügyelete nélkül is folytatódik a munka. A _____ vezetés esetén a tevékenység célját, a feladatokat együtt határozta meg a csoport, amely nagymértékben növeli annak a lehetőségét, hogy a tagok magukénak érezzék azokat, és erősíti bennük a megoldás megvalósítására való motiváltságot. Ugyanakkor nem kerülhetjük el, hogy vissza ne idézzük a hatalomról megállapítottakat. A _____ vezető – mint láthattuk – tevékenységével megszeretteti magát, azonosulási mintául szolgál, és ezzel ún. vonatkoztatási hatalommal rendelkezik, vagyis a gyermekek a vezető közvetlen jelenléte, ellenőrzése nélkül is fenntartják eredeti tevékenységüket.

A _____ vezetőről: "mindent ránk hagyott"; "nem mondta meg, hogy mit csináljunk"; "túlságosan engedte, hogy azt csináljunk, amit akarunk"; "azt tehattük, amihez kedvünk volt"; "egyáltalán nem volt szigorú". Sok esetben nem mutatható ki tényleges teljesítmény.

Kérdésként merül fel, hogy lehet-e minden esetben ugyanazt a stílust alkalmazni a csoportban? A kérdés csak az adott helyzet ismeretében dönthető el! Nyilvánvaló, hogy ha a körülmények azt követelik, hogy egy feladatot a lehető legrövidebb idő alatt, pontosan kidolgozott algoritmus szerint kell megoldani, abban az esetben az _____ vezető az eredményesebb (pl. katasztrófahelyzet esetén a tűzoltóság, katonaság tevékenysége, amely körülmények gyakorlatilag megkövetelik az autokratikus vezetést). Azt azért meg kell itt jegyezni, hogy természetesen nem csak ilyen szélsőséges helyzetben lehet szükség egy autokrata vezetés által biztosítható kiemelkedő teljesítményre. Abban az esetben viszont, amikor a cél az, hogy a csoport képes legyen önállóan feladatot megoldani, közvetlen és állandó irányítás és felügyelet nélkül dolgozni, hogy azonosuljon a tevékenység céljával, belülről legyen motivált, az csak demokratikus módon vezetett csoportban érhető el.⁴

Csoportok:

Egymással társadalmi kapcsolatban álló emberek együttese. Szerveződés alapján formális és informális, nagyság alapján kis és nagycsoportot különböztetünk meg. Intimitás alapján beszélünk elsődleges és másodlagos csoportról, az identitás meghatározásában betöltött szerep szerint pedig vonatkozási, azaz referencia csoportról.

A csoport kialakulásának fázisai (Truckman alapján):

⁴ ELTE TTK Multimédiapedagógia és Oktatástechnológia Központ <http://edutech.elte.hu/multiped/> (2010. 03. 13)

- alakulás - egymás megismerése, minél intenzívebb annál nagyobb esély, hogy közösségé formálódjanak
- viharzás - a pozíciókért, szerepekért vívott harc, elindul a rivalizálás, egymás erőinek összemérése, célja: a hierarchiában elfoglalt hely kivívása
- normaképzés - viselkedési stílus, szabályok alakulnak ki
- működés - csak az előző fázisok lezárulásával következik be. Vitatkoznak, ahelyett, hogy a feladatokat oldanák meg.
- megszűnés - számos ok, feszültségterhes időszak (nincs új cél, konfliktus oly mértékűvé lesz, meghat. célból alakulnak,).

A csoport kielégítheti bizonyos szükségleteinket, segít elérni bizonyos célokat, tudást és információt ad, kielégíti biztonságigényünket, a csoportba tartozás hozzásegít a pozitív szociális identitáshoz.

A kialakult csoport egyik jellemzője a csoportnorma. Ezek írott - íratlan szabályok lehetnek, melyet a csoport alakít ki, mindenkire érvényesek, és büntetik a normaszegőket. A büntetés mértéke, szintén része a megállapodásnak. A normákat vagy a vezető határozza meg, vagy a normák forrása a csoport előtörténete, események, melyek fontosak voltak a csoport számára. Így alakulnak ki a csoport-hagyományok, illetve az egyes normák más helyzetekből emelkednek át az adott csoport életébe, a tagok hozzák magukkal.

A csoportkohézió, összetartó erő - lehet személyközi, és lehet feladatalapú kohézió. A kohéziót növelő tényezők az élmények, közös cél, program, feladat.

Az egyén helye a csoportban népszerű, sok pozitív visszajelzést kap. A szeretetre méltó helyzetben kevesebb, de pozitív visszajelzés tapasztalható. Az elszigetelt kevés és negatív visszajelzéseket kap, a visszautasított sok és negatív visszajelzést tapasztal. Kirekesztődik tehát a csoportból az agresszív, az előnytelen külsejű, az éretlen, furcsa, bizarr viselkedésű gyermek.

A számunkra befolyással bíró csoportokat vonatkoztatási csoportnak nevezzük. A vonatkoztatási vagy referenciacsoport befolyásolja a személy attitűdjeit, összehasonlítással szolgál saját maga megítélésére. Ez olyan csoport is lehet, aminek a személy nem tagja. Vonatkoztatási keretül személyek is szolgálhatnak. A vonatkoztatási csoport két funkciója (Kelley alapján) a normák közvetítése, illetve összehasonlítási alap az egyén számára önmaga vagy a helyzete megítélésében.

A kisgyermekkor csoportjainál a felnőtt felelőssége a csoportban való felszívódás veszélyének elhárítása. Ez a veszély azokban a helyzetekben áll fenn, ha a csoportot és nem a személyt értékelik, ítélik meg. A gyermek a csoport része, a csoportról alkotott értékelés nem járul hozzá az éntudat működéséhez. A csoportban a gyerekek különbözőképpen viselkednek, vannak erőszakosabb és visszahúzódóbb gyerekek. Az erőszakosabb gyereknél az éntudat kompetenciája megfelelően működik, megtalálja a módját az "én" érvényesítésében. Visszahúzódó azonban nem mer kompetens lenni, ráhagyatkozik a felnőttre, bizonytalan, önálló kezdeményezése nincs, semlegesség, utolsóság is jó neki. Elszürkül, a társak között nehezen tud kibontakozni az egyénisége. Ez utóbbi nem igényel a felnőtt részéről sok befektetést, munkát, az ilyen gyermekekkel igazán könnyű csoportban dolgozni. Azonban a pillanatnyi előny a későbbi években komoly problémákat okoz a gyermek kortárs kapcsolataiban – a felnőttől függése helyébe a társaktól való függés lép. A nevelésünknek nem lehet az a célja, hogy önálló, sodródó gyermekeket engedjünk ki a nagyvilágba. Igen fontos ebben az életkorban is hogy komolyan vegyük a gyerek döntéseit, választásait, támogatva és elfogadva azokat – ismerve a gyerek reakcióit, segítsünk a következmények előrelátásában.

Gondolja át egy 30 – 36 hónapos gyermekcsoport jellemzőit! Írja le röviden a korcsoportra jellemzőket!

Az alakulás folyamata: _____

A viharzás fázisa: _____

Normaképzés: _____

Működés: _____

Megszűnés: _____

Vonatkozási csoport: _____

3. A nevelés területei

A nevelési folyamatban a nevelési célok megvalósításában a nevelési feladatok játszanak döntő szerepet. A nevelés az egész személyiséget célozza meg, tehát a területek és a feladatok feldarabolása csak az átláthatóság érdekében történik. A pedagógia helyzetekben gyakran komplex módon alkalmazzuk a nevelési megoldásokat. A hagyományos felosztásban a területek:

- testi,
- értelmi,
- esztétikai,
- erkölcsi nevelés.

A testi nevelés a gyermek egészségéről, testi fejlődéséről történő gondoskodás annak érdekében, hogy egészséges, ép idegrendszerű, jó mozgású, jó felépítésű, egészségesen élő, ügyes, edzett felnőtté váljon. A testi fejlődés elősegítésére szolgáló pedagógiai tevékenységet jelenti, mely olyan sajátos műveltségtartalmakkal van kapcsolatban, mint az egészségkultúra, cselekvéskultúra. Így tehát a testi és lelki egészség ápolására szolgáló tevékenységek fontos részét képezik a nevelésnek.

Az értelmi nevelés a környezettől kapott első benyomásokból, a valóságról szerzett tapasztalatokból kiindulva megfelelő műveltséget nyújtó ismeretanyag átadása, az önálló gondolkodás és önálló ismeretszerzésre való képesség, valamint az erre való törekvés kifejlesztése. A gyermeket fel kell készíteni az élethosszig tartó tanulásra, az információk világában való tájékozódásra.

Az esztétikai nevelés a természeti és művészeti szépség megismertetése és megszerettetése, a szépség igényének kialakítása. Segítség abban, hogy maguk is képesek legyenek szépet alkotni, önmagukat művészi eszközökkel kifejezni, rávezetés a művészeti alkotások élvezetére. A személyes eredményességnek is egyik feltétele az időnek és feladatnak megfelelő esztétikus megjelenés.

Az erkölcsi nevelés az együttélés szabályainak és az elvárásoknak tudatos megtartására, a tartalmas emberi kapcsolatok kialakítására irányuló nevelés. Arra kell törekedni, hogy a különböző élethelyzetekben, döntési szituációkban a megfelelő választ adja a gyermek. Értékek megismertetése, elfogadása, értékítéletek alkotása, értékek rangsorolása, az erkölcsileg helyes magatartásformák és tevékenységek kialakítása.

A fenti területek átgondolása után írja le, hogy milyen ismeretek átadására kerülhet sor a különböző nevelési területeken kisgyermek esetében. Az ismertető végén fogalmazza meg miért nem elegendő csak ezekről az ismeretekről beszélni a nevelés folyamatában!

Testi nevelés: _____

Értelmi nevelés: _____

Esztétikai nevelés: _____

Erkölcsei nevelés: _____

Összegezve: _____

4. Fő tevékenységi formák: játék, tanulás, munka

A játék belső késztetésből fakadó, örömet nyújtó tevékenység, lényegéhez hozzátartozik az önkéntesség, a szabadon választás.

Tulajdonságai:

- Örömet szerző tevékenység, még akkor is ha nincs látható jele (mosolygás, nevetés, derűs jókedv).
- Nincs külső célja, a játék önmagáért való (maga a cselekvés, az elképzelés okoz örömet a gyermeknek).
- Spontán és önkéntes, a gyermek maga dönti el, hogy játszik-e vagy sem, és hogy mit.
- Hiányzik belőle a jó megoldásért, a teljesítésért, a megfelelésért való szorongás, nem feladat.
- Mindig valamilyen aktív részvételt tételez fel a gyermek részéről.
- Szoros kapcsolatban áll és fejlődik más funkciókkal, (kreativitás, problémamegoldás, beszédfejlődés, társkapcsolatok).

A gyermek fő tevékenysége, kielégíti mozgás és cselekvésvágyát. A legkorábbi időszakról kezdve gazdagítja ismereteit, tapasztalatait, a világ megismerésének egyik eszköze. Megismeri a körülötte levő tárgyak tulajdonságait, és azt is, hogy mit tud velük tenni. Eközben gyakorolja az újonnan elsajátított mozgásokat, tevékenységmódokat. Megtanul figyelni, érdeklődést követve egyre hosszabb ideig elmélyülten tevékenykedni, tervet készíteni, előre elképzelni, megvalósítani.

Megismeri a nehézségek, akadályok leküzdésének örömét. Fejleszti a fantáziáját, segít megfigyelni, megismerni a felnőttek életét. Azért játszik, mert jólesik neki, mert örömet leli benne, mert saját játékával saját vágyait, törekvéseit valósítja meg. Általában az újonnan megszerzett készség vagy frissen átélt élmény jelenik meg játékként. Ebből következik, hogy az egyes gyermekek játéka teljesen különböző lehet, mivel fejlődésmenetük, tapasztalataik, tudásanyaguk is egyénileg különböző.

Az elmélyült játéktevékenység feltétele, hogy a felnőtt minden esetben olyan körülményeket teremtsen, amely lehetőséget ad az aktív, tartalmas, tevékeny játékra. Biztosítsa a gyermek jó testi közérzetét, a jó érzelmi állapotát, időben vegye észre a fáradtságát, kényelmes ruházatot adjon a gyermekre, alakítson ki jó személyes kapcsolatot, védeltséget, nyugalmat biztosítson, a helyes szociális szabályokat alakítsa ki, kornak és fejlettségnek megfelelő játékeszközöket kínáljon, bőséges időt és elegendő helyet biztosítson a játéktevékenységre.

Nagyon fontos, hogy a gyermeket hozzásegítse ahhoz, hogy önállóan, elmélyülten és tartalmasan tudjon tevékenykedni, a belső indítékaiknak eleget tudjon tenni. A gondozónő a gyermekeket ismerve olyan játékeszközöket készít össze, ami felkelti a gyermekek érdeklődését, kíváncsiságát, a tevékenységre ösztönzi őket. Komolyan veszi a játékát a gyermeknek, területét tiszteletben tartja. Ha épít, kikerüli, elfogadja a szimbólumait, biztató tekintettel nyugtázza a játékot. Probléma, nehézség esetén javaslatot, ötletet ad, nem hagyja magára a gyermeket, megkíméli a felesleges kudarcoktól. A tevékenység elismerése, az odafigyelés ösztönzőleg hat a gyermek játékára. Nem utasítja vissza a gyermek kezdeményezését, de nem is veszi át a vezető szerepet. Ez az együttjátás ne a gondozónőt szórakoztassa. Az ötletadása ne legyen bonyolult, olyant tanácsoljon, amit a gyermek már ismer, vagy már csinálta.

A játékfejlődés és más funkciók fejlődése között szoros kapcsolat van. A megfelelő napirend a lehető legtöbb és leghosszabb játékidőt biztosítja a szobában és az udvaron. A jól kiválasztott játékok lehetővé teszik az események eljátszását. Az a gyerek játszik nyugodtan, aki biztonságban érzi magát.

Egészségügyi szempontok:

- könnyen tisztítható, fertőtleníthető legyen
- balesetet ne okozzon, ne legyen törött, ne essen szét darabjaira, éles sarkai ne legyenek, ne lógjon
- hosszú zsinóron, ne legyen túl nehéz.

Pedagógiai szempontok:

- minden tevékenységformához legyen megfelelő játékszer (konstruáló, manipuláló, mozgásfejlesztő).
- játék színe, nagysága, formája keltse fel és tartsa ébren a gyerek érdeklődését.
- több fajta tevékenységhez lehessen felhasználni.
- legyen más nemzetek szokásait tükröző játék.

A sokrétű zenei élmény átélésére, tapasztalatszerzésre ad lehetőséget a környezet hangjainak megfigyelése, a gondozónó kellemes ének- és beszédhangja, spontán dúdolgatása, ritmusos szövegmondása, a dallam és ritmushangszerek hallgatása, megszólaltatása, a közös éneklés. A gyermek életkori sajátosságaihoz, egyéni fejlettségéhez, érzelmi, hangulati állapotához igazodó, felelősséggel kiválasztott és alkalmazott játékos mondókák, gyermekdalok, népdalok és értékes zeneművek felkeltik a kisgyermek érdeklődését, formálják esztétikai érzékenységét, zenei ízlését, segítik a hagyományok megismerését és továbbélését. A személyes kapcsolatban, játékhelyzetekben átélt mondókázás, éneklés, zenehallgatás pozitív érzelmeket keltenek, örömeleményt, érzelmi biztonságot adnak a kisgyermeknek. Az ismétlődések, a játékos mozdulatok megerősítik a zenei élményt, a zenei emlékezetet. Érzelmi alapon segítik az anyanyelv, a zenei anyanyelv elsajátítását, a személyiség fejlődését, hozzájárulnak a kisgyermek lelki egészségéhez.

A vers, mese nagy hatással van a kisgyermek érzelmi-, értelmi- (ezen belül beszéd, gondolkodás, emlékezet és képzelet) és szociális fejlődésére. A versnek elsősorban a ritmusa, a mesének pedig a tartalma hat az érzelmeken keresztül a személyiségre. A versesítés, mesélés, képeskönyv-nézegetés bensőséges kommunikációs helyzet, így a kisgyermek számára alapvető érzelmi biztonság egyszerre feltétel és eredmény. A gyermek olyan tapasztalatokra, ismeretekre tesz szert, amelyeknek megszerzésére más helyzetekben nincs lehetősége. Fejődik emberismerete, a főhőssel való azonosulás fejleszti empátiáját, gazdagodik szókincse. A mese segíti az optimista életfilozófia és az önálló véleményalkotás alakulását. A helyzetek alakítását, alakulását a gyermekek pillanatnyi érzelmi állapota és ebből fakadó igényei befolyásolják elsősorban.

Az alkotó tevékenységeknél az öröm forrása maga a tevékenység; az érzelmek feldolgozása és kifejezése, az önkifejezés, az alkotás – nem pedig az eredmény. A gondozónó a feltételek biztosításával, az egyes technikák megmutatásával, a gyermek pillanatnyi igényeinek megfelelő technikai segítséssel, az alkotókedv ébren tartásával, a gyermek alkotásának elismerésével és megbecsülésével, megőrzésével segítheti az alkotó tevékenységek iránti érdeklődést és a személyiségfejlődésre gyakorolt hatások érvényesülését.

Egyéb tevékenységek valamilyen élethelyzet közös előkészítéséhez és megoldásához, az egymásról és a környezet szépségéről való gondoskodáshoz kapcsolódnak (pl. viráglocsolás, gyümölcs előkészítés). Az öröm forrásai az együttesség, a közös munkálkodás és a tevékenység fontosságának, hasznosságának átélése. A helyzetek lényeges tanulási lehetősége az egymásra épülő elemekből álló műveletsorhoz igazodással próbálkozás, az együttműködés és a feladatok megosztása. Az egyes tevékenységek fejlesztik az ízlést, a hétköznapi élet esztétikuma iránti igényességet, a mások felé fordulást, mások igényeinek figyelembe vételét és az empátiát.

A tanulás-lélektani szakirodalom a tanulásnak nagyon sokféle definícióját és fajtáját különbözteti meg. A tanulás ősi és alapvető tevékenység embernél és állatnál egyaránt. A tanulás tevékenységi forma a személyiség egészének a létformája, mert születésünk pillanatától kezdve (sőt már előbb is, magzati életünkben) a tanulás különböző formáin keresztül fejlődünk és válunk az emberi közösség tagjává, mert az emberi szocializáció is a tanulás eredménye. Tanulás útján sajátítjuk el az ismereteket, a tudást, a jártasságot, az ügyességeket, a mozgásokat, az érzelmeket, az attitűdöket és a magatartásformákat is.

A köznyelv általában az iskolai tanulást érti rajta. Az iskolai tanulás az emberi tanulás egyik speciális formája, és vannak specifikus jellemzői, amelyek megkülönböztetik a más területeken történő tanulástól. Először is irányított és rendszeres, másodsor pedig nemcsak az emlékezetbe vésést jelenti, hanem biztosítja a megismerési funkciók működését és fejlesztését is. A tanulás egyben megismerési funkció és cselekvés is, mert a tanultakat alkalmazzuk a gyakorlatban. Emellett a mozgásokat és a viselkedést, a magatartást is tanuljuk. Mondhatjuk, hogy a tanulás az egész személyiség tevékenysége.

A tanulás tehát minden olyan tapasztalat, információszerzés, amely tartós változást idéz elő a viselkedésben, a gondolkodásban. A tanulás a gyermek korából és fejlettségéből adódó tevékenység, ill. tevékenységbe ágyazottan történik. Csecsemő- és kisgyermekkorban a tanulás fogalmát a lehető legtágabban értelmezzük, nem része a teljesítmény elváráshoz kötött, erőltetett ismeretgyarapítás. Legfontosabb irányítója a személyes kíváncsiság, az érdeklődés. A kisgyermekkor tanulás színterei a természetes élethelyzetek: a gondozás és a játék, a felnőttel és a társakkal való együttes tevékenység és kommunikáció.

A tanulás formái: utánzás, spontán játékos tapasztalatszerzés, a gondozónő-gyermek interakcióból származó ismeretszerzés és szokáskialakítás. A beszéd a kisgyermekkor tanulás nagyon fontos eleme. A kommunikatív képességek fejlődésének feltételei a biztonságos és támogató környezetben zajló felnőtt-gyermek és gyermek-gyermek interakciók.⁵

A munka célja a gyermek számára kívülről való készítés. A munka elvégzése felelősségvállalást jelent a gyermeknek, mert ha nem végzi el pontosan a munkát, akkor hiány keletkezik. Ha figyelmeztetik, akkor rájön, hogy munkájának következménye van (pl. nem öntözi rendesen a virágot, elszárad), a munka tevékenysége, elvégzése alaposabb ismereteket és kialakultabb készségeket igényel, mint a játék.

A munka jellemzője, hatása a gyermek személyiség fejlődésében:

- a munka céljának megerősítése, átélése segíti a sikeres munkára való beállítottság és felelősségérzés kialakulását;

⁵ A bölcsődei nevelés – gondozás országos alapprogramja SZMI Budapest 2008.

- gazdag, önálló, folyamatos munkalehetőség biztosítása, a gyermek fokozatosan lássa át a munka célját, fontosságát;
- segíti a feladattudat, kötelességvállalás kialakulását;
- fejleszti a gondolkodási tevékenységet;
- növeli, fejleszti az állóképességet;
- a kerti munka segíti a természetben bekövetkező változások észlelését, ok-okozati összefüggés meglátását;
- fejleszti a saját és más munkájának megbecsülését.

Röviden indokolja meg az alábbi mondatokat!

Az ember fő tevékenységei: a játék - tanulás - munka egyidősek az emberiséggel. _____

A játék és a tanulás is komoly munkavégzés, mert "munkavégzés történik, ha egy test alakja, helyzete vagy mozgási állapota erő hatására megváltozik"⁶ _____

A játék - tanulás - munka valamennyi életkorban megtalálható mindenkinél. _____

⁶ Bebesi István Mechanika www.oldtimer.aero.extra.hu/vip/mechanika.doc (2010. 03. 30.)

5. Nevelési–tanulási folyamatban akadályozott gyermek

A korai fejlesztés célja, feladata, alapelvei:

- Megelőzni bizonyos tünetek manifesztálódását (prevenció), újabbak kialakulását.
- Elősegíteni a gyermek fejlődését.
- Támogatást és segítséget nyújtani a családnak.
- Csökkenteni a társadalom és az egyén terheit (Sikeres integráció = társadalmi „nyereség”!).
- Egy jobb életminőség megteremtése.
- A lehető legtökéletesebb beillesztése a sérült gyermeknek az épek közösségébe. (Inkluzív neveléssel).
- A felismerést követő lehető leggyorsabb segítségnyújtás.
- Komplex és egyénre szabott tevékenység.
- Középpontban a szülő–gyermek, anya–gyermek kapcsolat áll.
- Nem funkciótréning, hanem szociális tanulás.
- Megfelelő kimenet biztosítása a gyermek számára a napi rendszerességű intézményes ellátás felé.

Alkalmazható módszerek, terápiák:

- Komplex gyógypedagógiai fejlesztés
- Konduktív terápia
- Gyógytorna, DSGM–szakgyógytorna
- Szomatopedagógia, gyógypedagógia
- Szenzomotoros integrációs terápiák (pl.: Ayres)
- TSMT (Tervezett–Szenzo–Motoros Tréning)
- Alapozó terápia
- Zeneterápia

A fejlesztési alapelvek: "Ölelj át!" + „Tegyél le!” + „Hagyjál békén!”

A fejlesztés legfontosabb területei:

- a nagymozgások fejlesztése
- a finommotorika fejlesztése
- szociális–érzelmi terület fejlesztése
- kognitív terület fejlesztése
- a kommunikáció fejlesztése
- az önkiszolgáló tevékenység kialakítása

Inklúzió – integráció

Legegyszerűbb változata a helyi (lokális) integráció, ilyenkor csak az épület közös, a gyermekek között gyakorlatilag nincs semmiféle kapcsolat. Erre a típusra több példa is van. Magyarországon, például, amikor egy kisegítő osztály működik az általános iskolában, vagy amikor mozgáskorlátozott gyermekek számára nyílik külön csoport egy többségi óvodában.

Az integráció lehetősége benne van ezekben a szervezési formában, hiszen lehetne közös szabadidős foglalkozásokat kialakítani, rendszeresen ki lehetne emelni egyes gyermekeket akár csak valamilyen tevékenységre vagy órára (lásd alább is!), de viszonylag ritkán élnek ezzel a lehetőséggel, s így tulajdonképpen ez is a szegregálás egy formája marad, csupán a lakóhelyétől való távolság gondja nem áll fenn. Ugyancsak ezzel a formával élnek újabban, amikor egyre több ún. logopédiai fejlesztő osztályt nyitnak a beszéd, nyelv zavarait mutató gyermekek számára, de sajnálatosan idekerülnek gyakran a súlyosabb magatartási zavarokat mutatók, sőt hallássérültek is. Esetükben is az volna a kívánatos, hogy legalább az órák egy részében ne különítsék el a gyermeket, hanem éljenek az integrációs lehetőségekkel.

A következő szint a szociális integráció, amikor a többségi intézményben elhelyezett fogyatékos csoportot tudatosan egyesítik a kortársközösséggel az óvodában a foglalkozásokon kívüli, az iskolában tanórán kívüli időben. Ezen belül is két fokozat különíthető el. Az egyik esetben az együttnevelés időszakos és esetleges: például kirándulások, rendezvények, bizonyos tanításon kívüli tevékenységek alkalmával. A másik esetben a csoportok találkozási rendszeres, folyamatos. Pl: mindig együtt zajlik az óvodában a szabad játék, a séta, az étkezés, vagy az iskolában a délutáni tanulás idején már nem válik szét a két csoport, szándékosan közös asztaloknál zajlik az ebédeltetés, és közös a minden délutáni sporttevékenység.

Az igazi cél, és egyben a legmagasabb szint a funkcionális integráció, amikor együtt fejlesztik a gyermeket az óvodai foglalkozásokon vagy az iskolai tanórákon.

A funkcionális integráció egyszerűbb foka a részleges integráció, amikor csak az idő egy részében van az adott gyermek vagy csoport a többiekkel. A megvalósítás alapját elsőként teszi lehetővé, hogy a fogyatékosok csoportját a többségi intézményben helyezik el, azaz egyidejűleg lokális, de többnyire szociális integrációról is szó van. További előfeltételt képez a párhuzamos csoportok/korosztályok tudatosan tervezett órarendje: Pl: testnevelés vagy ábrázolás idejére egyes gyermekek rendszeresen csatlakozhatnak egy többségi óvodai csoporthoz, vagy egy egyébként elkülönített osztályba járó tanuló adott tantárgyat vagy tantárgyakat nem a saját csoportjával, hanem a párhuzamos többségi osztályba tanulja. Az is gyakori eset, hogy a teljes csoport olvad be egy – egy foglalkozásra a többségi csoportba.

A legmagasabb és tulajdonképpen az együttnevelés igazi célja a teljes integráció, melynek keretében a fogyatékos gyermek a teljes időt a többségi óvodában vagy iskolában tölti.

Az integráció megvalósulásának két minőségben is eltérő, s általában az iskolában jelentkező szintje van a fogadás és a befogadás vagy inklúzió.

Az egyszerű fogadás, vagy a szakirodalomban szűkebb értelemben használt integráció megjelölés használata esetében általában anélkül veszik fel a fogyatékos gyermeket a többségi intézménybe, hogy igazán ismernék sajátos vonásait, s elvárják tőle, hogy „ne lógjon ki”, hasonló teljesítményt nyújtson, mint a többiek. Ez maximális alkalmazkodást, a többiek szintjéhez való igazodást igényel tőle. (lásd: asszimiláció), amire általában csak a jobb képességű tanulók képesek.

A pedagógus saját stílusán nem változtat, ha problémába ütközik, a megoldást maga nem keresi, a gondok oldása szinte teljes egészében a gyógypedagógusra vagy a szülőre hárul. Különösen nehéz a beilleszkedés szempontjából ez az integrációs típus abban az esetben, ha a pedagógus erősen teljesítményorientált, módszerei között nem vagy alig szerepel a differenciálás, s az átlagos képességű tanulókhöz igazodik a tananyag feldolgozása során, azaz kimondva vagy kimondatlanul zavarják az ettől eltérő képességű gyerekek, legyenek azok valamiben gyengék vagy éppen kiemelkedők.

Mindennek megfelelően a pedagógiai eszközrendszer sem elég változatos. Sajnos elég sok esetben találkozunk ma még hazánkban evvel a szemlélettel, s ez is egyik fő akadály a integráció terjedésének.

Az inklúzió vagy befogadás esetében alapvetően más pedagógiai szemlélettel találkozunk. Ahogy Powers (1996) hangsúlyozza, korábban az integráció szóval jelölték az együttnevelést, s a fő jelentése az volt, hogy minél több speciális nevelési szükségletű gyermeket neveljenek együtt kortársaikkal. Az inklúzió fogalma azonban ennél sokkal többrétű. Célja az, hogy – kis kivételtől eltekintve – valamennyi gyermeket a lakóhelyéhez közeli intézményekbe vegyék fel, amelyek mindegyike felkészült erre a feladatra. Sebba (1996) szerint az inklúzió és az integráció között a következő az alapvető különbség: az integrációval be kívánják olvasztani az iskola meglévő struktúrába az egyének vagy a gyermekek kis csoportját, míg az inklúziónál újra átgondolják a tanterv megvalósításának szervezeti kereteit és azokat a feltételeket, melyekkel valamennyi tanuló haladását tudják biztosítani. Evvel hozható összefüggésbe Ainscow (1996) megállapítása, aki szerint az inklúzió révén megvalósul az iskolarendszer általános fejlesztése, az iskolákat úgy lehet megszervezni, hogy valamennyi gyermek, ezen belül a fogyatékosok nevelési szükségleteit is maximálisan kielégítsék.

Előnye az egészséges gyermekek megismerkedhetnek sajátos nevelési igényű társaikkal, tolerancia és segítő szándék elsajátítása. A sajátos nevelési igényű gyermek mintakövetése – tevékenységek utánpótlása. Megtanulja a kortárskapcsolatok, esetleges konfliktusok kezelését – a mindennapi életet.

Hátránya: Feltételek hiánya. Csak megfelelő személyi és tárgyi feltételek mellett vállalható fel! A csoport szüleinek és gondozónőinek is önként vállalt a sajátos nevelési igényű gyermek integrálása a csoportba. Gyógypedagógiai szakember foglalkoztatása szükséges!

Pótolja ki az alábbi szavakkal a szöveget!

befogadást, befogadó, differenciálás, diszkrimináció, elfogadó, inkluzív, kínálja, korosztályokból, minden, pozitív,

Az inklúzió fogalmán többnyire a _____ értik. A valódi inklúzió azonban nem pusztán valamely kisebbség (a Sajátos Nevelési Igényű – a továbbiakban SNI –, a Halmozottan Hátrányos Helyzetű – a továbbiakban HHH –, migráns, egyéb etnikumok, kisebbségek) jelenlétének tudomásul vételét jelenti, hanem azt, hogy a valóságos képességek, kompetenciák és sajátosságok alapján valósul meg a nevelési folyamat. Ha ez az _____ – _____ léggör, és a konkrét, differenciált bánásmód csak az érintett gyerekekre vonatkozik (a többiektől egyszerre és egyformát várunk el), akkor akarva-akaratlanul a _____ _____ érvényesül, esetleg a többség rovására. (A pozitív diszkrimináció egyes helyzetekben indokolt, de nem automatikusan, nem feltétlenül.) A valóságos _____ pedagógia _____ gyereket differenciál, így válik mindenki (gyerek, szülő, pedagógus) számára elemi szintűvé, a mindenki számára adekvát, aktív élet. A vegyes életkorú, bölcsődés és óvodás gyerekekkel működő csoportokban, a _____ egyszerre könnyebb és nehezebb, mint azokban a csoportokban, ahol vagy csak bölcsődés, vagy csak óvodás gyerekek járnak, még akkor is, ha ez utóbbiban vegyes életkorú gyerekek alkotják a csoport egészét. Könnyebb, hiszen az eltérő életkor szinte _____, „diktálja” az eltérő megoldásokat. Nehezebb, mert a heterogén csoport nem pusztán az eltérő fejlődésmenetből és/vagy eltérő kultúrából, és/vagy eltérő személyiségjegyekből fakad, hanem a _____ adódó különbségekből is.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

A tananyag elsajátításához fejezetenként különböző feladatok elvégzése szükséges. Első lépésként a szakmai információtartalom értelmezése történik, majd az olvasott szöveg feladattal vezetett feldolgozása. Ekkor az

- olvasott szakmai szöveget kell megértenie,
- rendszerekben kell gondolkodnia,
- az olvasott szakmai szöveget a benne lévő feladatokhoz értelmezve, problémaelemzése, és problémafeltárása.

A válaszadás írásban történik, ekkor:

- vagy önállóan, egyedül dolgozik a tanulás során,
- vagy vannak feladatok, melyek megoldásához munkatársat választ magának, és párban, illetve kiscsoportban dolgoznak a tanulás során.

Tapasztalatok értelmezése szintén önállóan, vagy párban, kiscsoportban zajlik. Az információgyűjtéshez internet használata szükséges.

A szakmai információtartalom feladataihoz használható az elméleti ismertetés, könnyen vissza tud lépni egy-egy kérdés kapcsán. Az önellenőrző feladatokkal azonban már az elsajátított ismereteket ellenőrizheti, ekkor már a szakmai információtartalmat emlékezetből használja!

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Írja le röviden a következő meghatározások tartalmát!

Nevelés: _____

Érték: _____

Oktatás: _____

Tanítás: _____

Tanulás: _____

2. feladat

Sorolja fel a nevelés résztvevőit!

3. feladat

Ismertesse a következő nevelési stílusokat!

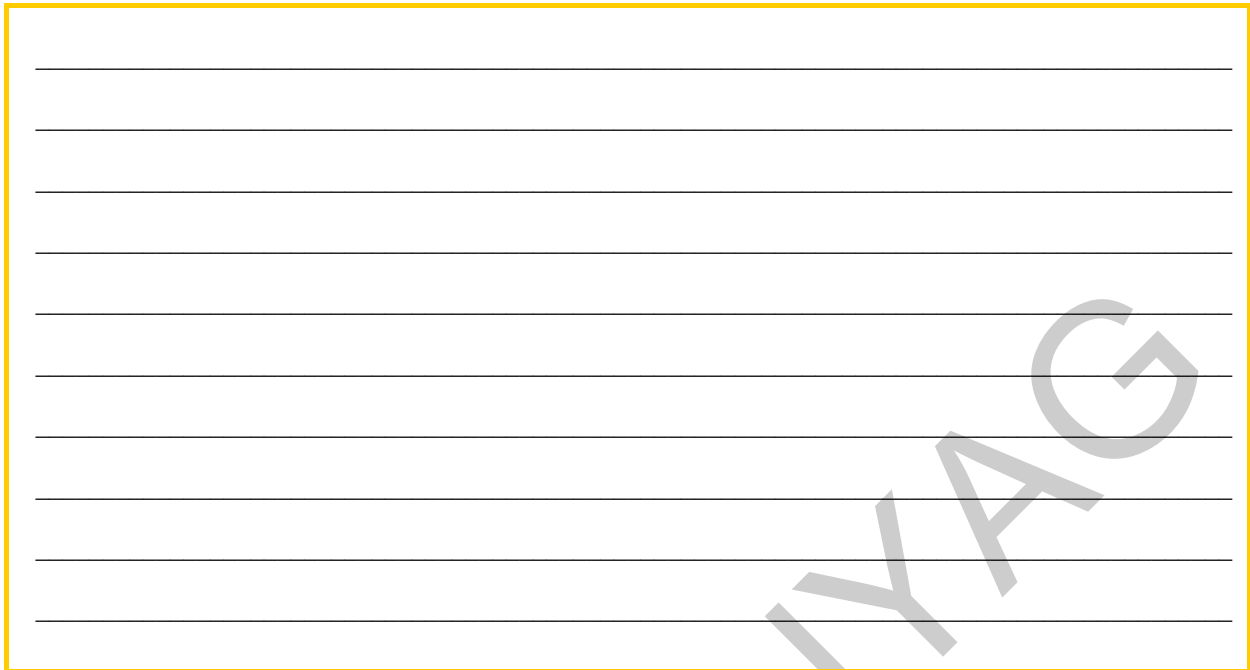
Meleg – Engedékeny:

MUNKANYAG

Meleg – korlátozó nevelői stílus:

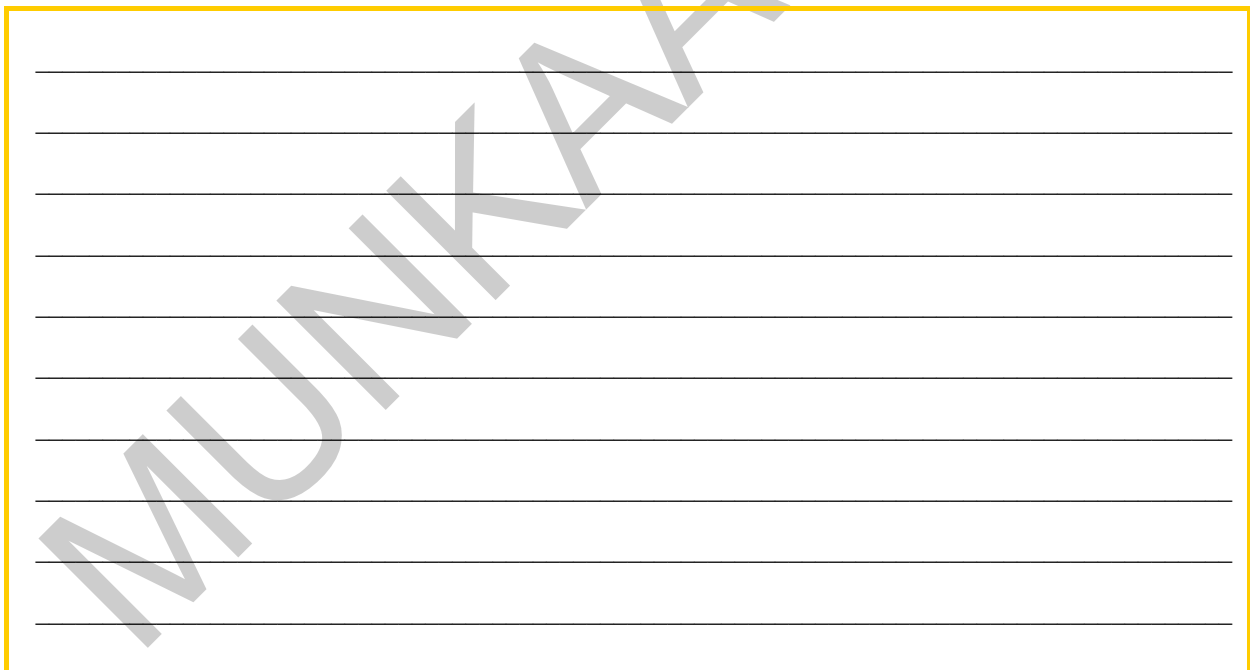
MUNKANYAG

Hideg–engedékeny nevelői stílus:

MUNKAANYAG

Hideg– korlátozó nevelői stílus:

MUNKAANYAG

4. feladat

Mit jelent a referencia csoport?

5. feladat

Sorolja fel a játéktevékenység tulajdonságait!

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

6. feladat

Fogalmazza meg az integráció előnyeit és hátrányait!

Előny:

Hátrány:

7. feladat

Ismertesse a gyermekcsoportok egyéniségre ható veszélyeit!

8. feladat

Melyek a korai fejlesztés legfontosabb területei?

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Írja le röviden a következő meghatározások tartalmát!

Nevelés: olyan célirányos akciók összessége, amelyek a gyermek fizikai, erkölcsi, értelmi erőinek fejlesztésére irányulnak, értékközvetítő folyamat.

Érték: olyan produktum, amely kettős funkciót tölt be. Egyrészt hozzájárul a szűkebb és tágabb emberi közösségek fejlődéséhez, tehát rendelkezik egy határozott közösségfejlesztő funkcióval, másrészt elősegíti az egyén fejlődését, azaz individuális fejlesztő funkciót is betölt.

Oktatás: hétköznapi felfogás szerint az információ, ismeret, tudás megtanítása, kezelése, elsajátítása.

Tanítás: Az a célirányos tevékenység, mely a tanulás feltételeinek a megteremtését biztosítja.

Tanulás: tanár által irányított ismeret feldolgozás. Minden változás a tanulás eredményeként jön létre. Hatékony tanulás pszichikus folyamatok aktivitásának eredményeképpen jön létre.

2. feladat

Sorolja fel a nevelés résztvevőit!

- a gyerekek és kortárs kapcsolataik,
- a felnőttek (a gyerekekkel szűkebb és tágabb kapcsolatban levő felnőttek – szülők, rokonok, pedagógusok),
- a tárgyi környezet,
- a nevelési intézmények,
- a közoktatás hivatalosan megfogalmazott értékei,
- a tömegkommunikáció.

3. feladat

Ismertesse a következő nevelési stílusokat!

Meleg – engedékeny:

- Szabályok vannak, a megszegésükért helytelenítés, feddés jár,
- a szabályok nem merevek, hanem szükségszerű és rugalmas normák, nem nehezedenek a gyerekekre, nem válnak cselekedeteinek akadályává.
- A gyermek sosem fordul szüleihez hiába sem érzelmi, sem intellektuális igényeivel, azaz a jelzéseire mindig kap a szülőktől választ.

- Az a gyerek, aki ilyen légkörben nő fel, pozitívan fordul a világ felé: aktív, becsvágyó és barátságos, gondolkodása gyors, kreatív, érdeklődő, cselekedeteivel aktív részese a világnak. Sosem kételkedik abban, hogy szeretik, ez a szeretet azonban sosem korlátja cselekedeteinek.
- Ebben a légkörben felnövő gyerekeknél a fellépő agresszió nem az önálló cselekvés akadályoztatása miatt van, oka a biztonságérzés és a szigorú büntetés hiánya. Ezek a gyerekek megvédik magukat és álláspontjukat, ezért nehezebben kezelhetők, mint a más nevelői beállítódásban nevelkedők. Ez azonban bőségesen megtérül, mert barátságosabbak, könnyen alakítanak ki kapcsolatot a felnőttekkel és a gyerekekkel, bíznak önmagukban, kiegyensúlyozottak, kedvesek. Az agresszió, ami tapasztalható, a megfelelő feltételek esetén egészséges bátorsággá fejlődik.

Meleg – korlátozó nevelői stílus:

- túlvívó, túlszerető, túlgondozó felnőtt tartozik, aki nem engedi önállósodni gyermeket.
- Ő az, aki szigorúan csak júliusban –augusztusban engedélyez egy-egy fagyaltot, a sapkát csak májusban lehet levenni, a homokba belemenni csak játszóruhában lehet.
- A gyermek nyílt agressziója szigorúan tiltott. Mivel minden szülő korlátokat állít a gyerek elé, amivel akadályozza a cselekedeteiben, a gyerekek időnként haragszanak a szüleikre. Ennek a haragnak esetenként eltérő módon, de megnyilvánulásai is vannak.
- A meleg korlátozó nevelői stílusban a családon belüli agresszióknak szigorú büntetése van (gyermeknek szülők felé, testvéreknek egymás felé megnyilvánuló agressziója). Így a gyermek kénytelen magában tartani –befelé fordítani – ellenséges érzéseit, ami szorongáshoz vezet. Előfordul, hogy csak a családon belüli agresszió tiltott, az osztálytársak felé megnyilvánuló nem, ez a gyerek tehát az otthoni “tiltott” indulatait is a társaival szemben vezeti le, aminek következménye előre látható: a sok agresszív megnyilvánulás előbb–utóbb visszajut a szülőkhöz, akik szigorúan büntetnek. A
- gyermeknek ismét csak tiltott az indulatainak, agressziójának levezetése, megint “kénytelen” önmagában tartani, ami tovább erősítheti a szorongásukat. Ezek a gyereke előbb–utóbb jól viselkednek az iskolában, jól tanulnak, erősen iskola-centrikusak lesznek, ők azok, akik még akkor is jól viselkednek, ha a tanár nincs az osztályban.
- Magatartásuk és gondolkodásuk erősen szabálykövető, kevésbé kreatívak, mindig illedelmesek, egy kicsit visszahúzódók, félszegek. A szülői szeretet, a melegség rendszerint elejét veszi annak, hogy a korlátozások túlzottan ránehezedjenek a gyerekekre, komolyabb problémát okozva.

Hideg–engedékeny nevelői stílus:

- segíti a gyermeki agresszió kibontakozását, mégpedig azért, mert a szülő elutasítja a gyermekek közeledési, függőségi igényét, ugyanakkor időnként már–már nemtörődöm módon engedékeny.

- A gyermek függőségi igényének elutasítása mögött gyakran a gyermekkel szembeni ellenszenv húzódik meg. A szülő valamilyen ok miatt nem tudja elfogadni gyermekét, így annak közeledési igényére elutasítóan reagál (ez az elutasítás tudattalan is lehet!). A gyermekben ez az érzelmi, fizikai elutasítás szeparációs szorongást idéz elő. Ráadásul ezt a nevelői stílust folytató szülő időnként – mintegy önmaga igazolására – nyilvánosan bünteti gyermekét.
- A szülő érzelmi elutasítása a gyermeket attól a lehetőségtől is megfosztja, hogy azonosuljon a szülővel, elfogadja, kövesse, először annak viselkedését, a későbbiekben pedig értékrendjét. A szülői elutasítás előbb-utóbb a gyermekből is elutasítást vált ki, mindennel szemben, ami a szülőtől ered. Ez érthető, hiszen a gyermek alapvető szükséglete maradt kielégítetlenül.
- A gyermek viselkedésében egyre gyakrabban nyilvánulnak meg az agresszív elemek, amik a szülő engedékenysége miatt teret is kapnak. Az így felnövekvő gyermekek serdülőkorukra erőteljes függőségi szorongást mutatnak, rossz lesz a kapcsolatuk a szüleikkel, nem fordulnak hozzájuk tanácsért, problémáikat nem beszélnek meg velük.
- Ezek a gyermekek, fiatalok kapcsolati igényeiket máshol próbálják kielégíteni, ami könnyen sodorhatóvá teszi őket, könnyen kerülhetnek a társadalom számára nem kívánatos körökbe.

Hideg- korlátozó nevelői stílus:

- a gyermek elutasítása mellé erőteljes korlátok társulnak. A szülő ellenérzéseire (amelyek fizikai büntetésben, a gyermekkel való kapcsolat minimalizálásában nyilvánulnak meg) a gyerek ebben az esetben is agresszióval reagál, csak hogy ezt az agressziót a szülő keményen bünteti.
- A szülő elutasító magatartása itt is gyakran rejtett: a felszínen azt hangoztatja, mennyi mindent tesz a gyermekért, ellátja, dolgozik rá, miközben a gyermek érzelmi igényei kielégítetlenül maradnak, csak korlátokkal találkozik.
- Ezek a szülői "üzenetek" a gyermek számára érthetetlenek, büntudatot érez, hiszen "hálátlan", ugyanakkor agressziót is átél, mert csak a szülei által állított akadályokat látja maga körül. Ez az agresszió, mivel a világ felé nem nyilvánulhat meg, befelé fordul, súlyos zavarok, különféle testi-lelki bajok alakulnak ki, amelyek az idő múlásával egyre komolyabbá válnak, a személyiség torzulását, a felnőttekkel/emberekkel szembeni bizalom hiányát okozva.

4. feladat

Mit jelent a referencia csoport?

A számunkra befolyással bíró csoportok. A referenciacsoport befolyásolja a személy attitűdjeit, összehasonlításként szolgál saját maga megítélésére. Ez olyan csoport is lehet, aminek a személy nem tagja. Vonatkoztatási keretül személyek is szolgálhatnak. A vonatkoztatási csoport két funkciója (Kelley alapján) a normák közvetítése, illetve összehasonlítási alap az egyén számára önmaga vagy a helyzete megítélésében.

5. feladat

Sorolja fel a játéktevékenység tulajdonságait!

1. Örömet szerző tevékenység, még akkor is, ha nincs látható jele (mosolygás, nevetés, derűs jókedv).
2. Nincs külső célja, a játék önmagáért való (maga a cselekvés, az elképzelés okoz örömet a gyermeknek).
3. Spontán és önkéntes, a gyermek maga dönti el, hogy játszik-e vagy sem, és hogy mit.
4. Hiányzik belőle a jó megoldásért, a teljesítésért, a megfelelésért való szorongás, nem feladat.
5. Mindig valamilyen aktív részvételt tételez fel a gyermek részéről.
6. Szoros kapcsolatban áll és fejlődik más funkciókkal, (kreativitás, problémamegoldás, beszédfejlődés, társkapcsolatok).

6. feladat

Fogalmazza meg az integráció előnyeit és hátrányait!

Előnye az egészséges gyermekek megismerkedhetnek sajátos nevelési igényű társaikkal, tolerancia és segítő szándék elsajátítása. A sajátos nevelési igényű gyermek mintakövetése – tevékenységek utánzása. Megtanulja a kortárskapcsolatok, esetleges konfliktusok kezelését – a mindennapi életet.

Hátránya: Feltételek hiánya. Csak megfelelő személyi és tárgyi feltételek mellett vállalható fel! A csoport szüleinek és gondozónőinek is önként vállalt a sajátos nevelési igényű gyermek integrálása a csoportba. Gyógypedagógiai szakember foglalkoztatása szükséges!

7. feladat

Ismertesse a gyermekcsoportok egyéniségre ható veszélyeit!

A kisgyermekkor csoportjainál a felnőtt felelőssége a csoportban való felszívódás veszélyének elhárítása. Ez a veszély azokban a helyzetekben áll fenn, ha a csoportot és nem a személyt értékelik, ítélik meg. A gyermek a csoport része, a csoportról alkotott értékelés nem járul hozzá az éntudat működéséhez. A csoportban a gyerekek különbözőképpen viselkednek, vannak erőszakosabb és visszahúzódóbb gyerek.

Az erőszakosabb gyereknél az éntudat kompetenciája megfelelően működik, megtalálja a módját az "én" érvényesítésében. Visszahúzódó azonban nem mer kompetens lenni, ráhagyatkozik a felnőttre, bizonytalan, önálló kezdeményezése nincs, semlegesség, utolsóság is jó neki.

Elszürkül, a társak között nehezen tud kibontakozni az egyénisége. Ez utóbbi nem igényel a felnőtt részéről sok befektetést, munkát, az ilyen gyermekekkel igazán könnyű csoportban dolgozni.

Azonban a pillanatnyi előny a későbbi években komoly problémákat okoz a gyermek kortárs kapcsolataiban – a felnőttől függése helyébe a társaktól való függés lép. A nevelésünknek nem lehet az a célja, hogy önállóan, sodródó gyermekeket engedjünk ki a nagyvilágba. Igen fontos ebben az életkorban is hogy komolyan vegyük a gyerek döntéseit, választásait, támogatva és elfogadva azokat – ismerve a gyerek reakcióit, segítsünk a következmények előrelátásában.

8. feladat

Melyek a korai fejlesztés legfontosabb területei?

- a nagymozgások fejlesztése
- a finommotorika fejlesztése
- szociális-érzelmi terület fejlesztése
- kognitív terület fejlesztése
- a kommunikáció fejlesztése
- az önkiszolgáló tevékenység kialakítása.

MUNKANYAG

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Bábosik István: Neveléstan. 1994
- Bagdy Emőke: Családi szocializáció és személyiségzavarok. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 1994.
- Bebesi István Mechanika www.oldtimer.aero.extra.hu/vip/mechanika.doc (2010. 03. 30.)
- Gáspár László: Neveléstudomány. OKKER
- Horváth Attila: Elméletek a nevelésről. OKKER
- Pikler Emmi: Néhány gondolat a csecsemőnevelési szokásokról és a szülői magatartásról. Magyar Pszichológiai Szemle, 1982/5.sz. 484–498.
- Ranschburg J.: Szeretet, erkölcs, autonómia. Integra-Projekt Kft., Budapest, 1993
- Ranschburg Jenő: Félelem, harag, agresszió, 1987, 135–136.
- Tardos Anna: Jegyzet a bölcsődei és csecsemőtthoni gondozónők számára. Egészségügyi Szakdolgozók Közp. Továbbképző Intézete, Bp. 1982.
- A nevelés értelmezése, célja, feladatrendszere ELTE TTK Multimédiapedagógia és Oktatástechnológia Központ <http://edutech.elte.hu/multiped/> (2010. 03. 13)
- A pedagógus ELTE TTK Multimédiapedagógia és Oktatástechnológia Központ <http://edutech.elte.hu/multiped/> (2010. 03. 13)
- A bölcsődei nevelés – gondozás országos alapprogramja SZMI Budapest 2008.

AJÁNLOTT IRODALOM

- Bábosik István: Neveléstan. 1994
- Bagdy Emőke: Családi szocializáció és személyiségzavarok. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 1994.
- Bánfalvy Csaba: Gyógypedagógiai szociológia 1995.
- Bernáth László, Révész György: A pszichológia alapjai Tertia Kiadó, Budapest, 1994
- Bettelheim, B.: Az elég jó szülő, Gondolat, Budapest, 1995.
- Horváth Attila: Elméletek a nevelésről. OKKER
- Ranschburg J.: Szeretet, erkölcs, autonómia. Integra-Projekt Kft., Budapest, 1993
- Ranschburg Jenő: Félelem, harag, agresszió, 1987, 135–136.
- Tardos Anna: Jegyzet a bölcsődei és csecsemőtthoni gondozónők számára. Egészségügyi Szakdolgozók Közp. Továbbképző Intézete, Bp. 1982.

A(z) 1868–06 modul 017–es szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
55 761 01 0000 00 00	Csecsemő- és gyermeknevelő- gondozó
54 761 02 0010 54 01	Gyermekotthoni asszisztens
54 761 02 0010 54 02	Kisgyermekgondozó, -nevelő
54 761 02 0100 33 01	Gyermek- és ifjúsági felügyelő
54 761 02 0100 31 01	Házi időszakos gyermekgondozó
33 761 01 0000 00 00	Nevelőszülő

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:
25 óra

MUNKANYAG

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.
Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató